

BACHELOROPPGAVE

"15 år og voldsversting"

Av

Gwen Marie Alfheim

Barnevern
BA530
April 2008

INNHALDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING.....	s. 1
1.1 "15 år og voldsversting".....	s. 1
1.2 Oppgavens oppbygning, og avgrensing.....	s. 3
2.0 METODE OG ANVENDT LITTERATUR.....	s. 3
2.1 Dokumentanalyse.....	s. 3
2.2 Valg av litteratur, og kildegransking.....	s. 4
3.0 SENTRALE DEFINISJONER AV VOLD	
- en teoretisk posisjonering.....	s. 5
4.0 RISIKOFAKTORER FOR Å UTVIKLE ET VOLDSPROBLEM.....	s. 7
5.0 EN MEDIEFORTELLING.....	s. 8
5.1 Case: "Kunne vært drapsmann".....	s. 9
5.2 Medias konstruksjon av "Nils".....	s. 11
5.3 "Nils`" identitet.....	s. 14
5.3.1 Avvik/stigma.....	s. 14
5.3.2 Nazimiljøet og gjengkulturen.....	s. 16
5.3.3 Legitimering og nøytralisering av volden.....	s. 18
5.4 Maskulinitet, kropp og vold.....	s. 19
6.0 HVORDAN KAN VI FORSTÅ VOLDEN?	s. 22
7.0 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	s. 24

Referanser

Appendix: 8 vedlegg

1.0 INNLEDNING

1.1 "15 år og voldsversting"

Politiet mener 15-åringen fra Eidsvoll terroriserte ungdomsmiljøet i kommunen med rå, uprovosert vold. Bare tilfeldigheter gjorde at han ikke ente opp som drapsmann. I løpet av måneder i fjor - fra juni til november - mener politiet han gikk løs på syv forskjellige ungdommer i Eidsvoll. I fem av tilfellene sparket han de unge, forsvarsløse ofrene mens de lå nede. Ett av ofrene ble livstruende skadet (...) Påført hjerneblødning, kjevebeinsbrudd og kinnbeinsbrudd.

(Romerikes Blad 9.5.2003).

Slik lyder et sitat hentet fra en nyhetsreportasje lokalavisen *Romerikes Blad*, 9.5.2003. Gutten blir idømt ett års fengsel for dette tilfellet, senere må han inn i fengsel på ny, etter nye voldstiltfeller. Politiet betegner gutten som et sjeldent tilfelle, med tanke på hans flere grove voldshandlinger i forhold til hans unge alder. Barnevernstjenesten har vært tungt inne i saken over flere år.

Gutten som omtales er en ungdom fra mitt lokalsamfunn. Jeg har valgt å kalle han "Nils". Lokalavisens interesse for han har vært stor over flere år. Faste lesere av avisen har ikke kunnet komme utenom å bli kjent med denne saken. Nils fikk et rykte på seg i bygda for å være ekstremt voldelig, som oftest mot uskyldige ofre. Jeg kunne ikke unngå å bli videre interessert i denne saken. Etter hvert som årene gikk og avisen fulgte opp med stadig nye reportasjer, undret jeg meg over om han virkelig var så ille som alle skulle ha det til. Dette fikk jeg senere bekreftet både gjennom avisen og lokalbefolkningen at ja, det var han. Oppfattelsen jeg satt igjen med var at det virket som om det rådet en ondskap over denne gutten. Dette førte videre til at jeg stilte meg noen spørsmål om han som person, og om den omtalen han fikk i avisen. Hvem var egentlig denne gutten, og hvilken bakgrunn hadde han?

I denne oppgaven vil jeg ta for meg temaet ungdom med voldsproblemer, hvor jeg konkret tar for meg denne gutten. Vold er noe som opptar oss på mange måter, gjennom massemedia, tv og tv-spill. Volden er tvetydig, vi blir både tiltrukket av den, samtidig som den frastøter oss. Når volden rammer et lite lokalsamfunn slik den gjør i saken om "Nils", får dette betydninger for lokalsamfunnet, og det skaper overskrifter i avisen.

Kriminalstatistikken viser at det i løpet av de siste 30 årene har vært en økning i omfanget av registrert vold, og at volden har blitt grovere. Volden har økt blant utsatte grupper i samfunnet, men ikke blant folk flest. Ungdommer er en av disse utsatte gruppene.

Voldslovbruddene har et større omfang i de store norske byene, da spesielt i hovedstaten. Det er fortsatt flest gutter og menn som står bak alvorlige voldshandlinger. Befolkningen generelt er mer redd for å bli utsatt for vold enn før, denne økningen er større enn økningen av volds ofre. Flere gutter enn jenter utsettes for vold, spesielt yngre ungdommer (Gautun, 1996).

Levekårsundersøkelsene til Statistisk Sentralbyrå (SSB) konkluderer med at det ikke har vært en økning i voldshandlinger de siste 20 årene. Mens voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk er uenig i dette, hun har ved flere anledninger vært synlig i media de siste årene og formidlet sin bekymring for den økende volden i Norge. Hun argumenterer i mot SSBs funn, med at deres datagrunnlag ikke er godt nok til å fange opp den økende volden. Hun forklarer dette med at de menneskene som utøver vold svarer typisk ikke på slike undersøkelser, og at de lett faller utenfor. Hun mener også at de som oftest utsettes for vold gjerne befinner seg i de samme gruppene som voldsutøverne. Bjørnebekk mener at vi ikke kan se på hele den norske befolkningen generelt for å undersøke volden i samfunnet, men vi må se på de ulike voldsgruppene, som f. eks ungdom (Grønli, 29.3.2003).

Vi har mange forestillinger om vold, og som barnevernspedagog vet jeg at jeg vil komme til å møte personer som har hatt, eller har med vold å gjøre. For å kunne forholde meg til, og å ha en mulighet til å i møtekomme disse menneskene på en mest hensiktsmessig måte, ser jeg behovet for å øke min kunnskap om vold. Spesielt ser jeg et behov for å kunne noe mer om temaet, etter å ha sett hvordan min lokalavis belyser temaet og omtaler en gutt med voldsproblematikk, og hvordan media bidrar som kilde til folks virkelighetsforståelse. Med utgangspunkt i mediefortellingen om gutten jeg presenterte innledningsvis, har jeg valgt å problematisere dette:

Hvordan fremstilles en ungdom med voldsproblemer i medias oppslag? Hva er risikofaktorene for at enkelte ungdommer utøver alvorlige voldshandlinger, og hvordan kan vi forstå volden?

Mediefortellingen vil bli gjennomgående for oppgaven, jeg vil bruke caset som en illustrasjon, men også som et tolkningsobjekt (analyse materiale), for å se på nye innsikter.

1.2 Oppgavens oppbygning og avgrensing

Jeg starter oppgaven med en redegjørelse av metodevalgene mine, og vurderer kvaliteten av disse, metodene innebærer både en dokumentanalyse og en litteraturstudie. Jeg kommer kort innpå omfanget av vold blant norsk ungdom. I del 3 definerer jeg voldsbegrepet, her ligger også min teoretiske posisjonering for oppgaven. Hoveddelen innledes med en redegjørelse av risikofaktorer for å utvikle en voldsproblematikk. Del 5 inneholder en dokumentanalyse, hvor jeg innleder med den nevnte saken fra media. Gjennom dokumentanalysen vil jeg se på hvordan denne gutten fremstilles av *Romerikes Blad* og av de som fører ordet i reportasjene. Jeg tar ikke for meg konsekvenser i lokalmiljøet, utenom at jeg kommer inn på ett offer som står frem i det mediemateriale jeg presenterer. I sjette og siste del vil jeg prøve å forstå volden. Finnes det en mening bak volden, og hva betyr volden for voldsutøveren det gjelder?

Jeg har hovedsakelig lagt vekt på voldsproblemer blant etnisk norske gutter. Grunnen til at jeg ikke kommer inn på voldsproblemer hos ikke-vestlige ungdommer eller på jenter spesielt, er fordi jeg ser behovet for å avgrense oppgaven.

2.0 METODE OG KILDER

Metode kan defineres som "læren om de verktøy en kan ta i bruk for å samle inn informasjon" (Halvorsen, 2004:13). Informasjonen vi samler inn kalles *data* eller *fakta*. Metode er en systematisk måte å undersøke virkeligheten på. De verktøy som brukes for å finne frem til dataen, omfatter: metode, begreper, teorier og teoretiske perspektiver (Halvorsen, 2004). I min analyse av problemstillingen har jeg tatt i bruk relevant forskning og litteratur. Jeg har også tatt i bruk et mediemateriale jeg har hentet fra min lokalavis, *Romerikes Blad*. Den sekundære dataen jeg har brukt er relativt ny, hovedsakelig fra de siste ti årene.

I de to neste avsnittene vil jeg redegjøre for de forskjellige metodene jeg har brukt, og hvordan jeg har jobbet med dem. Jeg starter med å ta for meg dokumentanalysen.

2.1 Dokumentanalyse

I del 5 foretar jeg en dokumentanalyse, av artikler og reportasjer som omhandler saken om "Nils" i *Romerikes Blad*, i tidsrommet 2002-2007. Materialet bestod hovedsakelig av nyhetsreportasjer, hvor stemmer fra flere sentrale aktører i bygda ble synlige.

Nyhetsreportasjer kan karakteriseres som en *blandingsgenre*. Termen *blandingsgenre* betyr at mediematerialet inneholder intervjuer, historikk, kan gis i artikkelform og kan være illustrert med bilder. Det betyr at det ikke er faste normer for journalistens språkhandling, eksempelvis kan journalisten komme med egne synspunkter i reportasjene (Hillesund, 1996: i Natland, 2006). At reportasjene har et nyhetspreg, vil si at de må holde seg oppdaterte til en hver tid. Nyheter er ikke noe som "finnes" - nyheter *skapes*. *Nyhetsverdien* har noen kriterier som gjør en hendelse til en potensiell nyhet. Folkloristen Elliot Oring (1990) nevner noen kriterier, der en eller flere av dem vil være til stede i de fleste nyheter: Aktualitet, nærhet, betydning, konflikt, særhet, uvisshet, spenning, følelser, konsekvens (Oring 1990: i Natland, 2006).

Dokumentanalyse er en kvalitativ forskningsteknikk. Gjennom dokumentanalysen ønsker jeg å vise hva avisen forteller oss om den nevnte gutten, og hvordan han fremstilles.

Dokumentanalysen hjelper meg til å avdekke hva slags forestillinger om vold og voldsutøveren som kommer til uttrykk i media. Analysen min er narrativ og kontekstuell. Den er narrativ fordi jeg analyserer medieteksten som at den avdekker eller formidler spesielle budskap og meninger (Jacobsen, 2003). Jeg leser da saken om Nils som en fortelling der en voldsutøver konstrueres, ikke minst gjennom vendepunktene i saken. Min analyse har også kontekstuelle trekk fordi jeg oppfatter at det er flere stemmer som kommer til uttrykk i mediematerialet og bidrar i konstruksjonen av Nils' identitet. Flere aktører snakker, og Nils' identitet konstrueres ut i fra ulike kontekster - som sønn, som "barnevernsbarn", som kriminell og straffedømt. Nils snakker også om seg selv ut i fra ulike kontekster. Gjennom medieanalysen viser jeg hva disse reportasjene kan fortelle oss noe om. Jeg tar for meg hendelsesforløpet i caset, høydepunktene og vendingene, og hva som er grunnen til at disse vendingene inntreffer på det tidspunktet det gjør.

2.2 Valg av litteratur og kildegranskning

For å komme frem til et svar på hvorfor enkelte ungdommer ender opp som alvorlige voldsutøvere, har jeg tatt i bruk mye sekundær data. Jeg er oppmerksom på at en kan stille seg

kritisk til mye bruk av sekundær data, som innebærer forfatterens egne tolkninger av den opprinnelige forskningen, dobbelhermeneutikk. Men det er spesielt to bøker jeg har støttet meg til for å få en oppfattelse av fenomenet vold, og for å forstå hvorfor enkelte ungdommer tyr til vold. Disse er *Meningen med volden* av Per Isdal (2000) og *Ungdom bak volden* av Mette Bengtson, Per Øystein Steinsvåg og Hans Terland, (2004). Forfatterne av disse bøkene er utdannet psykologer med erfaring fra Alternativ til Vold (ATV-stiftelsen), dette er et poliklinisk behandlingstilbud til personer med aggresjons- og voldsproblemer. Deres erfaring er grunnen til at jeg har valgt disse to bøkene i mitt arbeid med forståelse av vold. Per Isdal (2000) mener at voldens essens er makt og avmakt, et perspektiv jeg støtter meg til. Han forstår volden som et psykisk problem.

I tillegg til den rent psykologiske forståelsen av vold, har jeg valgt å ha en samfunns- og kulturfaglig forståelse av volden. På bakgrunn av dette har jeg tatt i bruk noe primærlitteratur gjennom sosiologen James W. Messerschmidt og kjønnsforskeren Robert W. Connell hentet fra boken *Nine Lives - Adolescent Masculinities, the Body, and Violence* (2000) av Messerschmidt. Jeg valgte denne litteraturen fordi den utvider det rene psykologiske perspektiv på vold. Filosofen Knut Kolnar setter også fokus på dette gjennom avhandlingen sin *Det ambisiøse selv* (2003). På bakgrunn av at majoriteten av voldsutøverne er menn, er han opptatt av å etablere teorier og begreper som kan gi perspektiv på hvilke elementer ved den mannlige identitet som er så nært knyttet til volden. Han er opptatt av hvordan volden både kan marginalisere mannen som individ, men at visse voldsformer også kan bidra til å legitimere det voldelige jeg. Denne litteraturen er sentral i den delen av analysen som omhandler Nils' identitet. Jeg har også støttet meg til sosiolog Solveig Sagatuns (2005) avhandling *Vanlig og uvanlig - Miljøarbeid hjemme med 14-18 åringer*. Hun fokuserer på hvordan barnevernet forstår kjønn.

3.0 SENTRALE DEFINISJONER AV VOLD

Det finnes mange definisjoner på vold, både korte og vide. Vi har alle våre oppfattelser av begrepet vold, både de som utøver den og de som tar avstand fra den. Voldsutøverne ser gjerne ikke på sin problematikk som et voldsproblem. Vold kan forklares som et angrep og det ligger i angrepets natur at utøverens oppmerksomhet rettes mot angrepets mål. Utøveren vil derfor mest sannsynlig være den som opplever det snevreste bildet av volden (Isdal, 2000).

Jeg valgte Isdals definisjon av vold, denne definisjonen belyser makt og avmaktsperspektivet som jeg støtter meg til.

Vold forstås som en makthandling fra et menneske mot et annet.

Vold er her enhver handling ovenfor et annet menneske som - gjennom at denne handlingen skader, skremmer eller krenker - påvirker dette menneskets handlingsfrihet (får noen til å gjøre noe mot sin vilje eller la være å gjøre det som det mennesket vil).
(Isdal m.fl., 2003:17).

Isdal deler voldsbegrepet inn i 5 undergrupper: fysisk-, seksuell-, materiell-, psykisk- og latent vold. Jeg tar hovedsakelig for meg fysisk vold i denne oppgaven, men jeg er også inne på latent vold. Den latente volden virker styrende på andre mennesker, muligheten for å bli utsatt for vold styrer deres atferd. Påvirkningen voldsutøveren har på omgivelsene. Isdal definerer fysisk vold slik:

Fysisk vold er bruk av enhver form for fysisk makt som gjennom at den smerter, skader, skremmer og krenker, påvirker et annet menneske til å slutte å gjøre noe det vil eller gjøre noe mot sin vilje.
(Isdal, 2000:43).

Volden kan forstås som et symptom på psykiske problemer som springer ut fra en kombinasjon av læringshistorie, livsbetingelser, maktforhold og situasjonelle forhold. Volden kan altså ses på som et symptom på at noe er eller har vært svært galt i denne personens liv. Volden handler dermed om å mestre dette avviket, avmakten personen føler (Isdal, 2000).

Min teoretiske forankring i oppgaven ligger også innenfor en samfunn- og kulturfaglig forståelse av vold. Den britiske sosialantropologen Henrietta Moore forstår volden som en konsekvens av at utøveren opplever noe som truende, eksempelvis ved at han står i fare for å tape sosial status. Volden kan bli et resultat av at utøveren føler at han ikke lever opp til sine forventninger til seg selv, og forventninger andre måtte ha til han. Følgen av dette kan bli at de opplever det som å miste sin makt og handlekraft. Altså vil individet ty til vold for å

gjenopprette bildet av seg selv. Slik vold kan ses som et resultat av en krise i individets selvforståelse (Moore, 1994: i Natland, 2006).

Sosiologen James W. Messerschmidt, kjønnsforskeren Robert W. Connell og filosofen Knut Kolnar problematiserer maskulinitet og kropp i sin forståelse av volden. Deres forskning er relevant i forhold til Nils` uttalelser om volden. Et felles utgangspunkt for disse tre er forståelsen av vold som iscenesettelse av maskulinitet. Det finnes en kulturelt idealisert form for maskulinitet som kan virke nøytralisierende av volden som et mannlig følelsesuttrykk. Dette kan være nyttig for å forstå vold på flere måter enn det psykologen Isdals definisjoner legger opp til. I neste del vil jeg ta for meg risikofaktorer for å utvikle et voldsproblem.

4.0 RISIKOFAKTORER FOR Å UTVIKLE ET VOLDSPROBLEM

I denne delen vil jeg gjøre rede for enkelte risikofaktorer for utviklingen av voldelig atferd, samtidig vil jeg se på årsaksforhold. Isdal (2000) forstår volden som en reaksjon på avmakt. Med det mener han at volden er en mestring på avmakt. Men det er forskjellige årsaksforhold som setter rammer for både makt, avmakt og mestring. Isdal grupperer disse årsaksforholdene under fire hovedkategorier: individuelle, grupperelaterte, samfunnsrelaterte og voldsrelaterte. Med *individuelle årsaksforhold* forstår vi opplevelser den enkelte har blitt utsatt for i barndommen. En kan ha blitt utsatt for avmakt på forskjellige arenaer, eksempelvis mobbing i skolen eller blitt eksponert for vold i hjemmet. *Grupperelaterte årsaksforhold* deltagelsen i en gruppe kan påvirke den enkelte ungdoms atferd. *Samfunnsrelaterte forhold* omhandler de påvirkningsfaktorene i samfunnet som har betydning for livsutfoldelsen til den enkelte, eksempelvis fattigdom, politikk og krig. Vold blant barn og unge kan ses på som et resultatet av de livsbetingelser de har fått tildelt. Den fjerde hovedkategorien til Isdal (2000) er de *voldsrelaterte årsakene*. Volden kan bli årsak til ny vold fordi den kan øke avmaktfølelsen hos voldsutøveren. Eksempelvis gjennom vold mot barn eller kjæreste, som er ekstra tabubelagt, kan dette føre til økt skam og selvforakt. Dette blir i neste omgang en risikofaktor for ny vold. Sagt på en annen måte, blir altså løsningen på problemet, selve problemet.

Rusmidler, massemedia og tv-spill kan også være årsak til vold. Disse påvirkningsfaktorene er mest sannsynlig sterkere for barn som er ekstra sårbare eller allerede er utsatt for en avmakts-problematikk. Men rusmidler og voldelige filmer behøver ikke føre til vold, selv om

de er av betydning for barn (Isdal, 2000). Vold er en viktig risikofaktor, ca 80% av voldelige ungdommer har blitt utsatt for vold i barndommen, andre viktige risikofaktorer er der foreldrene preges av fysiske og psykiske lidelser og alkoholmisbruk (prinsipper i sosiallæring). Mange voldelige ungdommer er diagnostisert med ADHD - Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Studier kan også antyde at det er en sammenheng mellom avvikende temperament og nevrofysiologiske karakteristika i tidlig barndom, og atferdsforstyrrelser og antisosial atferd i sen barndom og ungdomstid (Bengtson m.fl., 2004).

Ungdommer med aggresjons- og voldsproblemer har vært igjennom en lang prosess før de alvorlige voldshandlingene deres kommer til syne. De miljøerfaringene de har hatt, har påført dem skader. Deres kropp, tanker og følelser er sterkt rammet av konkrete livshendelser og påvirkninger i deres miljø. Som et svar på denne smerten har de over en viss tid utviklet overlevelselses- og mestringsstrategier farget av deres erfaringer (Bengtson m.fl., 2004).

I tillegg til de psykologiske forklaringsmodellene, finnes det også forskning som forstår vold i forhold til kultur og samfunn. Vi har ingen fagtradisjon som gir gutter en reell emosjonell oppdragelse. Gutter lærer "gutteaktivitet", men de blir ikke veiledet i å utrykke og utvikle sitt følelsesliv. Aggresjonen - guttelivets tøffhetsnorm - blir dermed et svar på dilemmaer, konflikter og smertefulle erfaringer i gutters liv. Aggresjonen blir stående som et symbol på det som løser alt, inntil aggresjonen selv blir et problem (Krøvel, m.fl. (1997). Interaksjonen innad i familien, og hvordan foreldrene lærer sønnene sine å utvikle seg til å bli en mann, er av betydning. Og hvordan den kulturen vi lever i viser hvordan maskulin vold er institusjonalisert i en akseptabel måte for å løse problemer. Eksempler på dette kan være hvordan vi feirer soldater som kommer hjem fra endt krig, eller beundrer filmstjerner som blir kjendiser etter en rolle hvor kaldblodig bruk av dødelig vold, er hovedtema (Messerschmidt, 2000).

5.0 EN MEDIEFORTELLING

I dette kapittelet vil jeg starte med å presentere mediematerialet, som omhandler "Nils". Deretter vil jeg tolke dette gjennom en analyse. Jeg kommer inn på vendingene i mediefortellingen, og grunnen til disse vendingene. I del 5.2 tar jeg for meg konstruksjonen vi får av Nils gjennom avisen, jeg tar også for meg grensevaktfunksjonen media innehar. I del

5.3 tar jeg for meg Nils` identitet, hvordan han kommer til uttrykk gjennom rettsaken og intervjuet av han i fengselet, det avsnittet har tre underdeler. Avslutningsvis i del 5.4 drøfter jeg betydningen av vold, maskulinitet og kropp.

5.1 Case: "Kunne vært drapsmann"

Slik lyder en overskrift hentet fra *Romerikes Blad* 23.9.2004. Gutten jeg kaller Nils, beskrives som et problemkasus for bygda både av det lokale politiet og av avisen. Avisen begynte å interessere seg for Nils da han som 15-åring begikk sin første kjente alvorlige voldshandling. Dette skjedde utenfor den lokale kiosken i området, hvor bare tilfeldigheter skal ha medført at 18-åringen han overfalt, kom ut av det med livet i behold. Nils blir et gjennomgående tema i avisen i årene som kommer, og de følger hans utvikling over tid. Etter den nevnte voldshandlingen beslutter barnevernstjenesten å flytte han ved tvang. Når Nils har vært borte fra bygda en stund, uttaler politiførstebetjenten i distriktet seg til avisen, under overskriften "Merket at han har flyttet":

De groveste voldssakene forsvant da gutten flyttet bort fra kommunen. Vi har ikke på langt nær hatt så alvorlige episoder i det siste (...) Både for ofrene i lokalmiljøet og han selv var det helt nødvendig at noe skjedde. Eneste mulighet for å snu denne trenden var et miljøskifte. Rapportene jeg har fått er at han nå er noe bedre. Han er fremdeles ung og vi håper at den voldelige trenden snur.

(Romerikes Blad 9.5.2003).

Faren til Nils uttaler seg ved en anledning til avisen, og vi får vite hans syn på hvorfor sønnen har blitt involvert i de alvorlige voldshandlingene. Han mener først og fremst at det er barnevernets tiltaksløshet som har skylden i sønnens alvorlige voldshandlinger. Videre mener han at sønnen er stor av vekst, og at Nils derfor har vært *den* andre ungdommer har kommet til når de har hatt behov for hjelp. Faren mener at det er de som er store som havner i mest bråk. Han ser positivt på at barnevernet brukte tvangshjemlene og flyttet han ut av miljøet. "Han har begynt å jobbe, og trener en god del. Det er ingen tvil om at han hadde godt av å flytte bort fra bygda. Det er en del ungdomsmiljøer i kommunen som ikke har vært bra for han", kunne faren fortelle i *Romerikes Blad* den 9. mai 2003. September samme år blir han idømt ett år ubetinget fengsel for angrepet på den 18 år gamle gutten, samt fem andre voldstilfeller.

I september 2004, under overskriften "Nazileder fengslet for grov vold", får vi vite at Nils har sluppet ut på prøveløslatelse, allerede samme måned "slår han til på nytt". En lørdagskveld på fest med kamerater fra det høyreekstreme miljøet, beruset på øl, ender det hele i flere alvorlige slagsmål - og fem siktelser. I politiforklaring forteller Nils at han har blitt en lederskikkelse i den nynazistiske gruppa Nasjonal Ungdom. Under fengslingsmøtet legger han ikke skjul på ideologien han tror på, han viser også frem tatoveringene sine for politiet, og forteller dem hvor mye han trener og hvordan livet i fengselet har påvirket han. Han sier også at "jeg har lært ikke å være voldelig" (*Romerikes Blad*, 23.9.2004). Nils blir på nytt varetektsfengslet med påfølgende rettssak. I følge avisen skal ofrene ha blitt sparket, slått, skallet eller tatt kvelertak på, han skal også ha tatt fart og sparket et offer i hode, mens det lå på bakken. Politiinspektøren lar oss få vite at "Det faktum at jeg går i retten og ber om varetektsfengsling av en 17-åring, på bakgrunn at det er fare for at han skal begå nye voldshandlinger, er en sjeldenhet". Nils` forsvarer stiller seg kritisk til en varetektsfengsling, og at et lengre fengselsopphold vil være uheldig for han. Men tingrettsdommeren er uenig i dette, hun sier at "Det er rettens håp at tiltalte gjennom soning av en noe lengre dom kan få tilstrekkelig oppfølging av kriminalomsorgsmyndighetene til å få soningsforhold som bidrar til å minske faren for nye voldshandlinger når han igjen løslates" (*Romerikes Blad* 23.9.2004).

Dagen etter, den 24. september 2004, uttaler lederen i barnevernstjenesten seg til *Romerikes Blad*. Han erkjenner svikt, men på bakgrunn av taushetsplikten vil han ikke kommentere detaljer i saken. Likevel får vi vite at "Barnevernet har vært tungt inne i saken gjennom flere år, hvor vi har forsøkt å hjelpe gutten. Det har også vært oppfølging når han har sittet i fengsel. Vi må erkjenne at vi dessverre ikke har lyktes i vårt arbeid ", sier sjef for barne- og ungdomstjenesten i kommunen.

I tiden som kommer stilner det litt rundt gutten, frem til vi den 23. desember 2004 blir oppdatert om Nils` situasjon, under en overskrift hvor det står "Julefeiring bak lås og slå". Avisen ønsker å følge opp Nils mens han sitter i fengsel, og ingressen lyder: "Han er 17 år, men likevel godt i gang med å sone sin andre fengselsdom. I morgen feirer han jul - alene på cella i Gjøvik fengsel" (*Romerikes Blad*, 23.12.2004). Nils forteller til avisen at han angrer på mye av det han har gjort, men ikke alt. Han skulle gjerne vært hjemme med dem han er glad i. Avisen gjør en liten oppsummering av tidligere reportasjer og artikler om hans voldshandlinger, de kan også fortelle at på tross av Nils` unge alder, har han allerede fått 30 saker på rullebladet, hvor de fleste omhandler vold, svært grov vold i flere av sakene. Om

fengselsoppholdet kan Nils fortelle at han mener det er "hasardiøst" av norsk kriminalpolitikk å sette personer under 18 år i fengsel. Han har erfart at dette fungerer mot sin hensikt. Livet på innsiden av murene er en skole i kriminalitet. Nils erkjenner at han har et voldsproblem, men at vold ikke løser noe, er han ikke enig i: "Problemet mitt er at jeg slutter å slå for sent. Jeg har brukt vold som løsning på problemer flere ganger før - med hell. Det handler bare om å bruke det i de riktige situasjonene", kan han fortelle. Han forklarer at han er høyreekstrem, men at han ikke ser på seg selv som en nazist, men han presenterer en klar formening av å blande raser. Når han slippes ut igjen, er han klar til å gjenoppta sin lederrolle for Nasjonal Ungdom. Det vil si fysisk trening gjennom kampsport, propagandaaksjoner og sammenkomster på tvers av fylkes- og landegrenser. Nils er fast bestemt på å ikke havne i fengsel igjen: "det sa jeg forrige gang også. Men da gikk det bare noen få måneder før jeg var tilbake. Vi får se. Jeg har fått den hjelpen som det er mulig å få i dette samfunnet, nå er alt opp til meg selv", sier 17-åringen (*Romerikes Blad*, 23.12.2004).

Den 10. oktober 2006 kan vi lese en ny overskrift i *Romerikes Blad*; "Voldsversting i varetekt igjen". Nils har nå rukket å bli 19 år og regnes i følge avisen som en av Romerikes verste og hensynsløse voldsmenn. Han har allerede 4 dommer og over 30 registrerte forhold hos politiet. Offeret var en 33 åring som skulle hjelpe en annen person som var slått ned, da han selv ble angrepet. "Jeg kan ikke forstå at han får lov til å holde på slik han gjør. Noen må ta affære", sier 33-åringen. Nils har allerede stått på politiets gjengangerliste i flere år, det vil si at han blir fremstilt for varetektsfengsling hver gang han blir tatt for vold. Politiet mener det er overhengende fare for nye alvorlige angrep dersom han ikke sitter i fengsel. Advokaten til Nils forteller at "Han ønsker nå å komme inn i et program hos ATV. Han skjønner at han har et problem og at han må gjøre noe med det" (*Romeriks Blad*, 10.10.2006).

Den 14. August 2007 kan vi lese at det har vært et oppgjør mellom nazister og MC-klubben Outlaws, blant disse var også Nils. Nils har på dette tidspunktet fylt 20 år, og blir for første gang presentert med fullt navn og kallenavn i avisen. Nils blir holdt igjen i politiets varetekt (*Romerikes Blad* 14.9.2007).

5.2. Medias konstruksjon av "Nils"

Jeg vil nå foreta en analyse av det innsamlede materialet fra *Romerikes Blad*. Jeg har inndelt analysen i mindre deler for å gjøre den mer oversiktlig. Gjennom reportasjene får vi møte ulike aktører: politiet, tingrettsdommer, Nils` forsvarer, Nils selv, faren og barnevernslederen. Jeg starter analysen ved å ta for meg medias konstruksjon av Nils. Jeg er her interessert i å se på hvordan Nils` identitet blir konstruert gjennom reportasjene til *Romerikes Blad*, tekstens etos. Hva de forskjellige partene uttaler seg om ham, hvordan journalistene uttaler seg og skildrer han.

Den første reportasjen (*Romerikes Blad*, 9.5.2003) baserer seg på politiførstebetjentens og farens utsagn. Det er nå gått ca ett halvt år siden Nils` første alvorlige voldshandling, barnevernet har på dette tidspunktet flyttet han bort fra miljøet, med tvang. Nils har på dette tidspunktet vært borte fra bygda en stund. Politiet uttaler blant annet at de har merket at han har flyttet, de mener også at han skapte frykt i bygda. Indirekte sier politiet at han ikke er ønsket i bygda. Hva gjør dette med gutten når han leser i sin lokalavis at han ikke er ønsket hjemme, og at det helt klart merkes at han er borte? Reportasjene gir leserne et svært negativt bilde av Nils, men de kan ikke fortelle oss noe om hva som ligger bak hans voldsproblemer. Det de kommer frem til, er at handlingene er uprovoserte, derfor gir de et inntrykk av at disse handlingene er ubegrunnede. Avisen følger opp gutten med de samme overskriftene over en viss tid, før de kommer med grovere bemerkninger. I den første reportasjen referer de til Nils som "15 år og voldsversting". Her vet de at de kaprer lesere bare ved overskriften, fordi det er oppsiktsvekkende at en 15-åring kan være en voldsversting. Overskriften spiller på våre forestillinger om sammenhengen mellom alder og kriminalitet. Alder henger sammen med biologi, men alder kan også studeres som en kulturell konstruksjon. Eksempelvis er ungdommer er en aldersgruppe vi forventer litt avvikende atferd fra, men vi forventer kanskje ikke den samme atferden fra eldre. Vi forventer ikke at en som 15-åring har begått så mange voldshandlinger at en har blitt en "voldsversting". Overskriften understreker at vi her har å gjøre med en person som overskrider grensen for hva vi kan akseptere av ungdomsopprør. Gjennom dette understrekes også sakens særegne karakter (Natland, 2004). Senere er overskriftene mer markante: "Kunne vært drapsmann" (*Romerike Blad*, 23.9.2004). Avisen følger han opp med føljetonger, og starter hver reportasje med en liten oppsummeringsingress. På denne måten vet alltid leseren hvem det er snakk om. Avisen er

rause på negativt ladede adjektiver. Det er her snakk om en "farlig gutt", "nazist" og "nazileder" til senere "en ung mann", som vi helst ikke vil ha i bygda vår. De gir også leserne et inntrykk av at hvem som helst kan bli det neste offeret. Mediefortellingen er også med på å skape frykt (latent vold). Retten bekrefter dette i sin omtale av Nils, da de sier at "det kan se ut som at han mangler nødvendige sperrer, for å angripe andre mennesker" (*Romerikes Blad*, 23.9.2004). I avisens oppfølging av en sak som dette, er det viktig å komme frem med de riktige personenes uttalelser til riktig tid, for å holde leserinteressen oppe. Avisens vendinger følger Nils` handlinger, nye personer får uttale seg, eller de samme personene som tidligere har uttalt seg kommer med alvorligere utsagn.

Under prøveløslatelse begår Nils nye voldshandlinger. Avisen referer til Nils`, som at det er en villmann som slår til. Avisen spør også politiinspektøren om han regner Nils, som nå har fylt 17 år, som farlig. Politiinspektøren svarer at "hendelsene taler for seg selv". Dermed får avisen bekreftet at de nå kan betegne han som en farlig voldsversting. Etter atter nye voldsepisoder bestemmer politiinspektøren å føre Nils inn på glattcella og ha han i varetekt frem til den nye saken skal opp, av frykt for at gutten skal begå nye voldshandlinger (*Romerikes Blad*, 23.9.2004).

Nils` forsvarer er ikke enig i rettens beslutning om å varetektsfengsle han. Forsvareren mener dette er uheldig for gutten. Mens tingretten håper at soning av en lengre dom vil bidra til å minske faren for nye voldshandlinger når han igjen blir løslatt. Nils blir idømt 10 nye måneder ubetinget fengsel. Statistikk fra SSB viser at 3/4 av 15-17 åringer som ble idømt ubetinget fengsel i 1991, vendte tilbake til fengsel på et senere tidspunkt (Stene, 2003).

Media fungerer som en grensevakt ved at de gir leserne sine et klart bilde av hva vi kan tollere og ikke (Natland, 2003). Nils truer samfunnsstrukturen med sin voldelige atferd, og han blir gjennom reportasjene et godt eksempel som viser hvor grensen går for hva vi kan tolerere av avvikende atferd. Lokale gjenger, da spesielt høyreekstreme og rasistisk motivert vold får mye medieoppmerksomhet i lokalaviser, kanskje fordi disse tingene inneholder elementer som skaper en *nyhetsverdi*, som jeg var inne på tidligere (Oring, 1990; Natland, 2006). Sosiolog Nina Dyrøy (2001) la frem i sin rapport om *den uskyldige bygda?* at det var klare forskjeller på ungdomsvold i byene og på bygda. På bygda ble lovbruddene en slags underholdning for å skape spenning og underholdning i en kjedelig hverdag der lite skjer. Vold, rasisme og gjenger er elementer som fanger leserne, kanskje helst fordi det er noe som

konkret angår lokalmiljøet til leserne. Nyhetsverdien her ligger i at avisen viser til det unormale og avvikende, "det onde" mot "det gode" (Bjørge og Carlsson, 1999). Avisen viser bilder av Nils hvor han føres med håndjern inn på politistasjonen med en politimann på hver side. I reportasjen hvor avisen besøker han på cella (*Romerikes Blad*, 23.12.2004), er han avbildet i døråpningen på cella, hvor hans skikkelse er mørklagt. Nils fremstår på bildene som farlig, dette er med på å forsterke "det onde". På "den gode" siden står ofrene igjen, merket av denne guttens handlinger. 33-åringen som ble et offer for Nils' vold, står frem i avisen og forklarer om hendelsen. 33-åringen ser trist ut på bildet, med blåveis på begge øynene. Han står samtidig med armene i kors over brystet, som et tegn på at han understreker det han har sagt.

Nyhetsjournalistene arbeider under et tidspress som fører til at de sjelden kan sette seg inn i kildenes validitet på egenhånd, dessuten sier det seg selv at en journalist kan ikke inneha ekspertkunnskap på alle områder (Halvorsen, 2004). Derfor gir ikke disse reportasjene en forklaring på guttens problemer. I tillegg er det viktig for media å komme på overskrifter som fanger leseren. Som jeg nevnte er disse reportasjene bare et utsnitt av virkeligheten, men det er viktig å si noe om at medias funksjon som en konstruktør av virkeligheten, ikke skal oppfattes som at det finnes en "journalistisk konspirasjon", men at dette er en konsekvens av det å jobbe i media (Natland, 2006). I neste del vil jeg ta for meg analysen med en vinkling på Nils' som person, og hvordan han kommer til uttrykk.

5.3 "Nils'" identitet

Nils' identitet blir konstruert i et vekselspill mellom medias vinklinger og hans egen fortelling. Vi møter ham gjennom hans uttalelser i rettsaken og i intervjuet avisen gjør av han på cella i Gjøvik fengsel. Jeg vil nå diskutere hans utvikling av en voldelig identitet ved hjelp av teorier om gjeng og kriminalitet, kjønnsforskning og maskulinitets teori, og psykologi. Denne delen er inndelt i tre mindre deler. Først vil jeg ta for meg hvordan Nils blir stemplet som en avviker, og hvilke konsekvenser dette kan ha. I neste del problematiserer jeg begrepet *delkultur*, hvor jeg kommer inn på sub-gruppen Nils blir en del av. Til slutt i denne delen tar jeg for meg nøytraliseringen og legitimeringen av volden.

5.3.1 Avvik/ stigma

Avisene følger Nils med store avisoppslag fra han er 15 år gammel. For meg fremstår Nils som et offer for media. Han har ikke selv valgt å være på fremsiden av avisene. Dette har mest sannsynlig betydning for hvordan han blir oppfattet av samfunnet etterpå. Avisen betegner han i de første årene som "gutten" og "voldsversting", senere kaller de han "nynazist" og "nazileder", etter at han stod frem som lederen for motgruppen Nasjonal Ungdom under en av sine rettsforklaringer. I den siste nyhetssaken anonymiserer de han og skriver om han med fullt navn og klengenavn. På dette tidspunktet har han fylt 20 år. Oppslag Nils har fått i lokalavisen kan virke som en forsterker på å drive han ut av samfunnet. Avisen blir en medspiller i hans voldskarriere. Lesere av avisen som ikke visste hvem han var før avisen bestemte å følge han, fikk presentert et bilde av ham, og ble fortalt at dette er en gutt vi ikke ønsker i bygda vår.

Under soning av sin andre dom, beslutter *Romerikes Blad* å besøke Nils i fengselet på Gjøvik. Dette er en interessant vending i reportasjene, dette er første gangen Nils uttaler seg direkte til avisen gjennom intervju. På dette tidspunktet har avisen fått uttalelser fra flere forskjellige kanter, politi og lensmannen, faren, enkelte ofre og barnevernslederen har uttalt seg. Nå er det Nils' egne uttalelser som blir viktige for avisen for å holde leseinteressen oppe. Overskriften lyder "Julefeiring bak lås og slå" (*Romerikes Blad*, 23.12.2004). Nils trives ikke i fengselet. Han angret på det han har gjort, og skulle ønske han kunne feire julen hjemme med dem han er glad i. Denne gangen er ikke avisen like grov i sin omtale av han. De oppfatter han som ressurssterk, hyggelig og veltalende. "Det er bare hårfrisuren og tatoveringene som skiller han ut fra andre gutter" (*Romerikes Blad*, 23.12.2004). Nils forklarer også hva han mener om at unge mennesker blir fengslet, han sier det er mye dop bak murene og at en må være sterk for å stå i mot dette. Samtidig har han lært seg å tjuvkoble biler og hvordan en kan bli rik på å smugle dop, dette er i følge han ikke noe han kunne fra før av. Han mener videre at "en ting er i alle fall sikkert om fengselsstaff, det løser i alle fall ingenting". Etter min oppfatning er dette et utsagn som absolutt er pålitelig. Nils har opplevd å bli tvangsflyttet av barnevernet, for deretter å bli pålagt å sone i fengsel uten at dette har kunnet hjelpe han. Han har altså ikke lært noe av disse straffene. Nils mener at myndighetene bare sørger for at de unge havner enda mer utpå skråplanet (*Romerikes Blad*, 23.12.2004).

Når noen blir fremstilt i media slik som Nils blir, vil dette utvilsomt innebære konsekvenser for hvordan han blir oppfattet av samfunnet. Det kan føre til en utestengning fra store deler av den sosiale arena. Eksempelvis vil medelever og kanskje lærere frykte han. Jeg sikter her til betydningen av den latente volden, som jeg forklarte i del 3.0, muligheten for å bli utsatt for vold, styrer atferden til menneskene som omgår han (Isdal, 2000). Nils kan risikere å få et stempel som betegner han som en avviker, dette får også konsekvenser for hvordan han oppfatter seg selv. En negativ konsekvens av dette er når en person først får et stempel som avviker, kan dette være et avgjørende trinn i utviklingen av en avvikskarriere. Dette kan videre føre til at den det gjelder vil bruke energien sin på å etterleve dette stempelet. Menneskene rundt Nils har visse forventninger til hans oppførsel, både de som liker og de som misliker det han gjør. Sannsynligheten er derfor større for at hans voldshandlinger vil eskalere. Videre kan vi si at han blir tilskrevet et stigma. Et stigma er en egenskap eller et kjennetegn som diskvalifiserer en person fra å bli sosialt akseptert på lik linje med andre (Schiefløe, 2004). Stempling og stigmatisering er en prosess. Man stemples som avviker, stempelet påvirker andres oppfatninger og atferd overfor avvikerer, dette fører avvikerer inn i en avvikerrolle og danner seg et bilde av seg selv som en avviker. Definisjonen på et avvik er sosialt bestemt, slik som Nils blir et eksempel i avisen, på at hans atferd regnes som avvikende. Mest sannsynlig ser Nils på seg selv som normal, derfor kan det være vanskelig å leve med et slikt stempel. De som er stemplet vil derfor lett kunne overta omverdenens definisjon av en selv som avviker. Den amerikanske sosialpsykologen George Herbert Mead (1934) har skapt begrepet "looking-glass self" som betegnelse på dette. Det betyr at omverdenen er speilet man ser av seg selv - og speil-selvet er det bildet man danner av seg selv gjennom andres oppfatning. Derfor kan det være lettere å gå inn i og fortsette den voldelige rollen han har blitt tildelt, enn at han heller skal prøve å slutte å være voldelig (Finstad og Høigård, 1997).

Når samfunnet fordømmer den voldelige, er det snakk om begrepet Knut Kolnar presenterer som den peripetale volden. Dette beskriver den bevegelsen volden setter den mannlige jeg i. Den peripetale volden utgjøres av de voldsformer som driver et individ ut mot samfunnets periferi og grenser. Dette er vold anvendt i "feil" kontekst, en voldsform som dermed marginaliserer mannen, den æreløse volden (Kolnar, 2005). I det neste vil jeg forsøke å forklare opptakten til deltakelse i en sub-gruppe.

5.3.2 Nazimiljøet og gjengkulturen

Ragnar Hauge (1993) forfatter av boken *Kriminalitetens årsaker*, forklarer kriminaliteten ut i fra hvordan samfunnet er bygd opp, dette kalles delkulturperspektivet. En delkultur representerer en form for problemløsning. Deltakerne står ovenfor visse problemer, og delkulturens innhold er bestemt av at den skal kunne gi en kollektiv løsning på problemene. Albert Cohen valgte å se på klasseperspektivet. Hans utgangspunkt var at kriminaliteten var mer utbredt blant gutter fra lavere arbeiderklasse i amerikanske storbyer. I det moderne amerikanske samfunn dominerte i følge Cohen middelklasseverdiene, for arbeiderklasseguttene var det vanskelig å leve opp til disse verdiene. Han mente at de i gjengkulturen ville ha mulighet til å finne en løsning på denne statusfrustrasjonen. Gjengkulturen er i følge Cohen en delkultur hvor middelklasseverdiene er snudd på hodet. I denne kulturen dyrker medlemmene middelklasseverdienes motsetning. Han mente videre at fellesskapet innenfor gjengen er nødvendig for å redusere den skyldfølelsen de tross alt vil ha, fordi de innerst inne godkjenner de verdiene som de ikke klarer å leve opp til. Noen år senere fremsatte Bloch og Niederhoffer (1958) en alternativ forklaring til gjengkriminaliteten, ungdomsperspektivet. De mente at ungdomskriminaliteten var en pubertetskrise i det moderne samfunn. De mente at dersom samfunn ikke er tilrettelagt for at denne overgangen fra barn til voksen, vil dette i større eller mindre grad føre til at ungdommen prøver å lette denne overgangen selv. På bakgrunn av dette forsøkte de å forklare gjengkriminaliteten. I puberteten hvor man er for ung til å bli regnet i de voksnes rekker og for gammel til å leke, blir jevnaldrer gruppen den eneste gruppen man blir akseptert av og føler tilhørighet til (Hauge, 1993). I politiforklaringen sin forteller Nils at han er leder for den nynazistiske gruppen Nasjonal Ungdom på Øvre Romerike. Han hevder at dette er en organisert virksomhet, hvor de har faste møter. Avisen skriver at i følge gruppens hjemmeside driver de med systematisk kampsporttrening. Gutten forteller også gjerne om sin ideologi under rettspausene. Lensmannen kan bekrefte guttens lederskikkelse i miljøet, han sier videre at gutten har lagt føringer for gruppa (*Romerikes Blad*, 23.9.2004). For meg fremstår treningen og kampsporten altså samholdet viktigere, enn det å faktisk være medlem av og lede en nynazistisk gruppe. Katrine Fangen (1995) studerte innsiden av det norske skinheadsmiljøet, og hun hevder at samholdet i gruppen var det viktigste, fremfor politisk- og ideologisk utgangspunkt, og personlige forskjeller. Miljøets viktigste kontaktarena var *øltreff* og fester. Når de norske nasjonalistene traff skinheads fra Sverige eller England, var det viktigste for dem å drikke øl og oppleve fellesskapet. På lik måte som informantene til Fangen vektlegger *øltreffene* som

utgangspunkt for sosiale møter, gir Nils uttrykk for at kampsporten er fundamentet for samholdet i hans gruppe.

En sub-kultur er generelt kjennetegnet ved en sterk vektlegging på en bestemt stil. Ekskluderingen fra det sosiale fellesskapet, avisens bidrag til en negativ oppfattelse av han, og inngangsporten til sosialt akseptert mestring blir trang. Dette fører til at han må søke tilhørighet i en gruppe som kan akseptere han. En sub-gruppe kan beundre den voldelige og dens handlinger, som kan føre til en inklusjon (Isdal, 2000). Det vi definerer som en gjeng, er storsamfunnets definisjon på hvem som er innenfor og hvem som er utenfor. Derfor er det få av disse ungdommene som sier at de er medlem av en "gjeng", de er bare venner. Som Nils uttaler seg til avisen er kampsport og propagandaaksjoner viktig i hans gruppe, en protest mot storsamfunnet. Gjengmedlemmene kan oppleve verdenen utenfor gjengen som utrygg, dette fører til at de må beskytte seg, og gå til motmakt (Bengtson m.fl., 2004). Sagatun (2005) viser i sin avhandling om gutter i barnevernet at samtlige av hennes informanter i begynnelsen fremstod som tøffe og sterke, gjennom enn illegitim maskulinitet. Hvor de prøver å fremstå med en kontrollerende og mektig maskulinitet gjennom ulovlige handlinger i samspill med jevnaldrende. Gjennom dette oppnådde de å gjøre seg større i egne øyne. Sagatun intervjuet gutter i alderen 14-18 år. Felles for disse guttene var at barnevernet hadde satt inn hjelpetiltak for dem i form av en miljøarbeider. Hun var blant annet opptatt av ungdommenes utviklingsprosjekter. Synet på ungdommen som handlende subjekt, synliggjør den unge som en aktiv skapende deltaker, både i sin egen utviklingsprosess og i samfunnet rundt seg. Den unge *gjør seg større* gjennom selvkonstruksjoner og samhandling med omgivelsene, ungdommens selvsosialisering. Flere av hennes informanter brukte problemskapende atferd som utgangspunkt for fellesprosjekter, dette førte til at de havnet i marginaliserte ungdomsmiljøer. De eldre ungdommene ga de yngre innpass i slike gjengskapende miljøer og fremstod som modeller for disse guttene (Sagatun, 2005). For ungdommer som opplever seg selv som en taper i lokalsamfunnet, kan et stort avisoppslag gi disse en unik følelse av å være betydningsfull. Medieomtalen Nils har fått har også gitt Nasjonal Ungdom, som han leder, en viss "reklame". Medieomtalen kan fungere som et middel for denne gruppen til å vise styrke ovenfor rivaliserende gjenger. Den kan også gi gjengen respekt og støtte fra andre gjenger innen det nynazistiske miljøet (Bjørge og Carlsson, 1999). I neste del kommer jeg inn på hvordan voldsutøvere ofte nøytraliserer volden sin. Dette er på bakgrunn av Nils` uttalelser om voldsproblematikken sin.

5.3.3 Legitimering og nøytralisering av volden

Nils erkjenner også voldsproblemet sitt i intervjuet i Gjøvik fengsel. Men interessant nok sier han at problemet hans er at han slutter å slå "for sent". Han sier også at det handler om å bruke volden i de riktige situasjonene. "Noen fortjener en smekk i blant, men det er dumt å overdrive" sier han. Nils legitimerer med dette sin voldsbruk. Han er ikke enig i at vold ikke løser noen ting, han har opplevd volden som en løsning ved flere anledninger, kan han fortelle til avisen (*Romerikes Blad*, 23.12.2004). Her sikter han altså til at det finnes både legitim og illegitim vold, siden han innrømmer at han har et problem, og at han ikke vil havne i fengsel igjen. Jeg nevnte tidligere den peripetale volden, her var det snakk om den illegitime volden, vold anvendt i *feil* kontekst. I forhold til maskuline verdier er den sentripetale volden, den legitime volden. Denne volden fører ikke utøveren ut i samfunnets periferi. Dette er den normale mannens vold som knyttes til samfunnets idealbilder av maskulinitet, vi kan kalle det *heltevolden*. En slik vold som brukes for å redde og beskytte (Kolnar, 2005). Et godt eksempel på dette ser vi eksempelvis ofte i tegnefilmer, "den gode" mot "den onde". Den snille mannen, beskytter av kvinnen, som redder henne og banker "skurken". Fangens (1995) informanter forklarte også en forståelse av legitim og illegitim vold. "Å sloss med en innvandrer gjeng hører med til det legitime, mens å angripe enslige innvandrere eller brenne ned et asylmottak er å gå for langt" (Fangen, 1995:62).

David Matza mente at delkulturen ikke presset medlemmene til en bestemt atferd, men at den transformerer en handling fra å være straffbar til å bli straffri. Dette kalte han nøytraliseringsprosess, den gjør det mulig for de unge å fortolke en atferd som objektivt sett representerer en lovovertrødelse, på en slik måte at den faller innefor det tillatte. Matza tok utgangspunkt i at normer for atferd ikke var absolutte, men bare at mønstre av atferd for en del gjelder, tid og sted. Men de omstendigheter som i den unge lovovertrøderens øyne regnes som straffri rekker langt videre enn hva straffeloven gjør. Dersom en handling er foretatt i selvforsvar, kan en ikke straffes, men dette begrepet er langt fra så snevert som straffelovens nødverge bestemmelse (Hauge, 1990).

Isdal (2000) mener at volden kan være effektiv for utøveren, men det er viktig å skille mellom kortsiktig og langsiktig effektivitet. Å løse et problem med vold, kan være tidsbesparende, og man kan oppnå makt, fordeler og goder. Noe Nils mest sannsynlig har oppnådd i sin gjeng. Nils har også oppnådd å få såpass mye makt gjennom voldsbruken sin, at mange mennesker

frykter han. Det er ikke sikkert at han i alle sammenhenger trenger å ty til vold for å oppnå det han ønsker lenger, det er nok at folk vet hva han er i stand til. Det er da snakk om latent vold, dette omfatter altså bare muligheten for å bli utsatt for vold. En metode han kan bruke for å få ennå mer makt, få gjennomslag for viljen sin, få andre til å gjøre det han ønsker, eller eksempelvis å oppnå tjenester og penger.

5.4 Maskulinitet, kropp og vold

I den første reportasjen møter vi faren til Nils, avisen spør han om han har en forklaring på sønnens voldsproblematikk. Han legger delvis skylden på barnevernet, han mener de ikke har gjort noe selv om familien har ønsket hjelp, i tillegg gir han uttrykk for å unnskyldte sønnen sin, når han sier at Nils er stor og sterk, derfor har han vært *den* vennene har kommet til når de har hatt behov for hjelp. Han sier også at det er miljøer i kommunen som ikke har vært bra for sønnen. Han legger også vekt på at gutten har det bedre nå, og at han også har begynt å trene en del (*Romerikes Blad*, 9.5.2003). Faren til Nils viser en tradisjonell kjønnsoppfatning, i tråd med dette uttaler også Nils i et av rettsmøtene at han ikke har lært vold hjemme.

Gjennom barnevernsstudiet har jeg lært om kontroll teoriene, for å forstå kriminalitet. Sentrale teoretikere bak kontroll teoriene er, Reckless som hevder bant annet at familien og nærmiljøet inneholder beskyttelses og risikofaktorer. Eysenck er mer biologisk orientert i sine forklaringer. Mens Hirschi hevder at forklaringen ligger i hvor nært en er knyttet til samfunnet, hvor mye en har å vinne eller tape på å begå kriminalitet, han trekker også frem oppdragelsen og familieforhold (Hauge, 1993). Ut i fra mitt mediemateriale så jeg behovet for også andre måter å forstå. På bakgrunn av dette ser jeg på Messerschmidt sine innspill som relevante for å forstå det som fortelles om Nils sin bakgrunn og handlinger.

På bakgrunn av utsagnet til Nils og farens uttalelser har jeg valgt å se på Messerschmidts (2000) uttalelser om nettopp dette. At en gutt finner inspirasjon i trening kan virke positivt. Men treningens årsak og funksjon kan være en helt annen for Nils. Amerikansk forskning viser at de høyeste og sterkeste guttene på ungdomskolen vanligvis er de mest populære, dette viser at maskulinitet har en betydning, videre viser den samme forskningen at jenter gjerne spiller på (act on) kroppens utseende, mens gutter gjerne bruker kroppen (act through). Kroppen har en betydning for guttenes følelse av maskulinitet og mestring. Mens gutter med

en sped kroppsbygning, eller som ikke liker å trene, kan få økenavn som "pyser" eller "homser". Selv om arbeidet med den sosiale konstruksjonen av kjønn og kriminalitet har vist å være en viktig og essensiell utvikling innen sosiologisk kriminologi, så er det en ulempe at kriminologene har oversett at de som tyr til vold eller kriminalitet bruker kroppen (interact with and through their bodies) (Messerschmidt, 2000). Suksessfullt image krever en suksessfull kropp, som har blitt trent og disiplinert, for å oppnå en personlig verdi (Connell, 1995, 54-61: i Messerschmidt, 2000). Den australske kjønnsforskeren Robert W. Connell har utviklet en teori som sier noe om hvordan menn står i forhold til hverandre, den mannlige kjønnsordningen. Med sin dynamiske og hierarkiske maskulinitetsformteori nyanserer Connell dette bildet. Connell ønsker å vise hvordan en type mann, de som representerer den såkalte hegemoniske form for maskulinitet har makt over andre menn. Eksempelvis homoseksuelle menn, som faller inn under gruppen marginalisert maskulinitet. Det fremkommer at kjønn ikke refererer til noe som er statisk gitt, men en sosial konstruksjon. Den hegemoniske maskuliniteten er å forstå som det dominerende bildet på legitim mannlighet som figurerer i media, i idretten og sportens konstruksjoner av forbilder, og i store deler av populærkulturen. Som det fremkommer i en av mine reportasjer sier Nils under den første rettsaken at han har lært å ikke være voldelig (*Romerikes Blad*, 24.9.2004). Ut fra dette utsagnet kan vi tolke det slik at Nils kanskje ikke har vært vitne til, eller utsatt for vold i hjemmet, men kanskje har han lært nettopp det jeg er inne på ovenfor som Connell argumenterer for. Nettopp betydningen av det å være mann, å være stor og sterk, å kunne forsvare seg eller ta opp en kamp om nødvendig. Måten Messerschmidt og Connell forstår betydningen av maskulinitet og kropp, utfordrer kontrollteoriene som en årsaksforklaring til voldsproblemer. Utvikling av maskulinitet innebærer en rekke voldsfremmende og voldsbekreftende dynamikker. Forbindelsen mellom maskulinitet og vold har i lang tid vært sterk, og også legitimert. Mange av oss har vokst opp med at far er familiens overhode og "beskytter" om noe skulle gå galt. Mannen er knyttet til evnen å håndtere voldsteknologier og villigheten til å anvende disse. Denne tette identitetsrelasjonen mellom mannlighet og vold blir bekreftet av den type umandighetspress som gjelder i den hierarkisk oppbygde mannlige kjønnsorden (Kolnar, 2003). Hvordan voksenpersoner utøver kjønn ovenfor barn vil ha betydning for deres oppfattelse av identitet. Sagatun (2005) var i sin avhandling opptatt av forståelsen og utøvelsen av kjønn i barnevernet. Menn i barnevernet er etterlengtet nettopp fordi de er menn. De skal fungere som forbilder for gutter under barnevernet, og hjelpe dem i utviklingen til å bli en mann. Hvilke maskuliniteter de mannlige miljøarbeiderne skal fremstå med, defineres sjeldent av barnevernet. Den overlates til miljøarbeideren åpen for tolking.

Miljøarbeiderne i Sagatuns (2005) studie framstod som mannlige, gjennom betoning av macho pregede aktiviteter. Når guttenes problematferd skulle kanaliseres over i mer sosialt aksepterte former. Ble de ikke gitt et større handlingsrom for å vær gutt enn hva de hadde gjennom protest maskuliniteten, den negative atferden (Sagatun, 2005). Sagatuns studie viser at miljøarbeiderne har en tradisjonell forståelse av kjønn, og miljøarbeiderne tok i bruk forklaring og formaning i deres forsøk på å endre guttenes atferd. Den tradisjonelle maskuliniteten betrakter områder som fornuft, kroppsstyrke og dominans som mannlige (Connell, 1999: i Sagatun, 2005). Guttene i Sagatuns studie bodde hos mor, og barnevernets arbeid handlet mye om å få far mer delaktig i arbeidet med sønnene sine. Fedrenes betydning ble vektlagt ved at de skulle gi guttene erfaringer og opplevelser som mødrene ikke kunne. De aktivitetene som miljøarbeiderne tilbød fedrene, sammen med guttene, handlet om spenningsaktiviteter og fysiskutfordrende aktiviteter. Jeg oppfatter Sagatuns studie som nyttig innsikt for å forstå hvordan forestillinger om kjønn og utøvelse av kjønn i barnevernets kontekst, har betydning for hjelpen vi tilbyr og identitetsskapelsen til personene som barnevernet arbeider med.

Jeg har nå analysert mediematerialet mitt ved hjelp av klassisk kriminologi, psykologi og nyere kjønnsforskning. Analysen hadde tre forskjellige vinklinger, i den første tok jeg for meg medias konstruksjon av Nils, og sentrale aktører som kom til orde gjennom avisen. Den andre vinklingen omhandlet identiteten til Nils. Hvor Nils selv kom til orde, og hvilke mulige konsekvenser det har hatt for han å komme i medias søkelys. Den tredje vinklingen omhandlet synet på kjønn og maskulinitet som en alternativ forklaring på Nils` problemer.

6.0 HVORDAN KAN VI FORSTÅ VOLDEN?

På bakgrunn av det jeg har skrevet i de to foregående kapitlene vil jeg se hvordan jeg kan forstå volden. Som jeg var inne på innledningsvis i oppgaven, vekket mediestoffet min interesse for Nils. Avisen ga leserne også et inntrykk av at dette var en gutt som vi ikke kunne ha "løs" i bygda. Han møtte aldri noen forståelse av avisen, og han ble sterkt beryktet i lokalmiljøet. På bakgrunn av dette har jeg undret meg over om det er mulig å forstå Nils og hans handlinger. Som et utgangspunkt for å forstå disse ungdommene og voldsproblemene deres bruker jeg Isdals perspektiv om mestring og avmakt. Vold er en handlingsform et menneske velger å bruke for å utøve makt. Utøvelse av makt forstår jeg som en måte å mestre

en avmakt. Et sitat hentet fra Isdals (2000) *Meningen med volden* lyder slik "Jeg slår ikke fordi du trenger det, jeg slår fordi jeg trenger det" (Isdal, 2000:104). Volden gjør at personen bak den, lett blir borte, i tillegg gjelder dette sterkere for Nils som har vært et gjennomgangstema for avisen gjennom flere år. Konsekvensene av dette er ofte veldig destruktive. Atferden deres blir ikke oppfattet som et tegn på at noe er svært galt i deres tilværelse. Som jeg refererte til Isdal i begynnelsen av oppgaven, mener han at vold er et psykisk problem. Men volden blir som oftest ikke oppfattet på denne måten. Vi kan oppfatte en person som lider av anorexi, som en med et behov for terapi, en å snakke med. Det ser ut til at vi ikke tenker likt om barn og ungdommer med voldsproblemer. Tiltaket omhandler oftest et mål om at atferden skal endres, gjennom innordning av grenser, disiplin og straff. Det sier seg egentlig selv, at en ikke kan endre en atferd, som er et tegn på mestring av en svært vanskelig tilværelse. Og som vi ser av mediematerialet jeg har presentert, blir Nils først sendt til en annen del av landet på tvang gjennom barnevernet, etter overfallet på 18-åringen. Politi, barnevernet og faren understreker på dette tidspunktet hans unge alder, og at han derfor har gode muligheter til å endre sin atferd før han blir voksen. I den siste reportasjen min har han sonet fire dommer i fengsel. Han blir møtt med straff hver gang, retten mener dette er den beste løsningen på å bedre hans voldsatferd. Jeg synes det er underlig at det ikke blir satt inn ressurser til behandling av Nils, i stedet for å gi ham en fengselsstraff som gir tilbakefall. Samtidig vet vi at det koster staten dyrt å ha personer i fengsel.

Som jeg har vært inne på ved flere anledninger gjennom oppgaven, er betydningen av maskulinitet. Når gutter ikke møter tradisjoner som integrerer deres følelsesliv og relasjonsliv, pålegger guttene seg ofte en særegen fortrenning av egne følelser for å tilpasse seg umulige mannsideal. Per Are Løkke kaller dette for "den strukturelle mishandlingen av gutters følelsesliv" (Løkke i: Krøvel m.fl. 1997). Er slik at gutters følelsesliv innskrenkes og lukkes inne i kroppen bak murer av taushet og tilkjempet tøffhet? Dette kan forklare hvorfor gutter ikke forteller at de eksempelvis har det vanskelig hjemme, den eneste tillatte uttrykksformen er aggresjon. Den underliggende redselen for å ikke bli godtatt og "støtt ut" av tøffhetsnormen, er sentral hos mange gutter. Å lære seg å "ta igjen" er derfor en reaksjon som viser at han er "innenfor" normen. Han blir en gutt, ikke en "mammadalt pingle" eller "femi" (Krøvel, m.fl. 1997).

Vi kan undre oss om volden har en logikk og om det ligger en mening bak den. Slik det fremkommer av mediematerialet går Nils uprovosert til angrep på uskyldige ofre. Avisen fremstiller handlingene hans som meningsløse. For ofrene vil de nok som oftest fremstå nettopp slik, men vil de det for Nils? Er det helt tilfeldig at det er akkurat disse personene som får lide? Isdal (2000) kan fortelle på bakgrunn av klientene han har behandlet, at volden oppfattes av vitnene eller ofrene som totalt meningsløs, men for utøveren er den ofte ikke det. Utøveren kan gå til angrep på personer som vekker negative minner hos han. Opplevelser som eksempelvis utøveren har vært utsatt for i barndommen, som han ikke kunne komme utenom, maktesløsheten. Den som blir utsatt for volden, kan ikke se historien som ligger til grunn for utøveren, men i voldsutøverens historie er volden aldri blind. Volden har et utgangspunkt i utøverens liv og følelser, en oppbygning og funksjon, bestående av valg og styring. Volden er også ofte meningsfull for utøveren, han kan til og med føle at han gjør samfunnet en tjeneste. Et eksempel på dette kan være at Nils kanskje mener han beskytter bygda, mot mennesker som ikke tilhører den ariske rasen, gjennom å være nazist.

I følge Isdal (2000) har volden to sentrale komponenter, en *emosjonell del* og en *fornuftsdel*. Den emosjonelle delen er den viktige motiverende kraft bak voldshandlingen, følelsene. Nils kan ha følt seg krenket av ofrene, selv om intensjonen til ofrene ikke har vært å krenke han. Følelsen av å bli krenket kan vekke mange andre negative følelser, som sårbarhet, hat, hjelpeløshet, sinne og behovet for å komme i kontroll vekkes. Fornuftsdelen går på styring og valg. Fornuftsdelen gir et håp, er man i stand til å velge vold, er man også i stand til å velge det bort.

Som jeg nevnte i innledningen av oppgaven fikk jeg et inntrykk av avisreportasjene at det bortimot rådet en ondskap over Nils. Samtidig satt jeg igjen med inntrykkene fra bygda, siden jeg kommer fra samme lokalmiljø som den gutten jeg skriver om. Vi er alle opptatt av å finne en forklaring på ting som skjer rundt oss. Skjebneforståelsen går i retning av å forklare volden med at det er syke eller gale personligheter som er årsak til vold, vi setter gjerne merkelapper på de som utøver volden. Eksempelvis ved at vi forklarer voldshandlingene med at personen er psykopat, men merkelapper kan aldri bli forklaringer på volden. Slike merkelapper vil være stigmatiserende for utøveren, slik jeg var inne på i del 5.3 om Nils` identitet. I verste fall kan slike merkelapper fungere som en selvoppfyllende profeti. Atferden forklares med noe en person *er*. Denne forklaringen på volden individualiserer voldens reelle årsaksforhold, og blir et hinder for endringsarbeid. Jeg velger derimot å forstå volden som et resultat av at noe er

eller har vært galt i personens liv, også som et symptom på uheldige miljøbetingelser. Forståelsen av volden vil også ha betydning for hvordan vi tenker om straff, forebygging og behandling.

7.0 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

I denne oppgaven har jeg tatt for meg et case hentet fra lokalavisen i mitt distrikt. Målet med oppgaven var å sette søkelyset på hvordan en ungdom med voldsproblematikk ble fremstilt i medias oppslag. Jeg vurderte risikofaktorer for å bli voldelig, og avslutningsvis tok jeg for meg hvordan jeg kan forstå volden. Caset hadde en illustrerende funksjon, som viste en konkret ungdoms voldelige atferd. For å komme frem til hvordan denne gutten ble fremstilt i media, valgte jeg å gjøre en dokumentanalyse av mediematerialet jeg hadde samlet inn fra *Romerikes Blad* i perioden 2003-2007. Innledningsvis i oppgaven redegjorde jeg for metodene mine, bestående av dokumentanalyse og empiri. Deretter definerte jeg vold, og presenterte mitt teoretiske utgangspunkt for oppgaven. Jeg hadde et psykologisk utgangspunkt, samtidig som jeg valgte å støtte meg til en samfunns- og kulturfaglig forståelse, for å utvide det rent psykologiske syn. I kapittel 5 presenterte jeg caset, for deretter å foreta medieanalysen. Gjennom medieanalysen kom jeg frem til at avisen satte Nils i et dårlig lys ovenfor bygda. Vi vet at media er en sentral kilde i vår virkelighets forståelse, noe som kan ha hatt betydninger for hvordan innbyggerne har oppfattet han og kanskje hvordan Nils oppfatter seg selv. Jeg gjennom gikk analysen fra tre vinklinger. Jeg gikk først inn på hvordan Nils ble fremstilt av avisen og hovedsaklig politiet og retten. Deretter tok jeg for meg Nils` identitet og konsekvensene det kan ha hatt for Nils å bli fremstilt i media. Jeg gikk nærmere inn på hans deltakelse i en sub-kultur og lederrollen i mot-gruppen Nasjonal Ungdom, jeg forklarte også forskjellene på den legitime og illegitime volden. Gjennom den tredje vinklingen diskuterte jeg betydningen av kropp og maskulinitet i forhold til gutter og voldsbruk i tråd med farens uttalelser om sønnen. Faren mente det var bra at Nils hadde blitt sendt bort av barnevernet. Han mente videre at sønnen hadde startet en positiv utvikling, blant annet gjennom trening. Dette utsagnet la jeg vekt på i tolkningen, i tråd med at Nils forklarte han ikke hadde lært vold hjemme. Dette drøftet jeg blant annet gjennom vår kulturs forståelse av mannsideal og betydningen av maskulinitet. Sagatun (2005) satte i sin studie fokus på hvordan dagens barnevern vil ha mye å hente på å trekke nyere kjønnsforskning inn i sitt kunnskapsgrunnlag, og i forhold til sitt arbeid med guttene nyere maskulinitets teori spesielt. Slik jeg ser det vil

bevissthet om kjønn som praksis, relasjon og prosess, øke muligheten for at jeg som barnevernspedagog lykkes i mitt arbeide. Til slutt i oppgaven spurte jeg meg selv hvordan jeg kan forstå volden, og voldelige handlinger. Som jeg nevnte i innledningen og som det viser seg i mediematerialet, ble Nils stemplet i lokalmiljøet sitt, både av avisen og politiet. Han ble også beryktet i lokalmiljøet for sin voldelige atferd. Utgangspunktet for oppgaven var Nils, jeg undret meg over hvem denne gutten egentlig var. Jeg valgte å ikke ta for gitt avisens negative omtale av han, og ville forsøke å forstå han. Gjennom lesning av Isdals (2000) bok *Meningen med volden* har jeg kommet frem til enkelte er mer utsatt for å utvikle en slik problematikk enn andre. Jeg valgte å se på miljøet som en kilde. Men det er i denne sammenheng viktig å si at selv om man har vært utsatt for vold, behøver man ikke å ende opp som en voldsutøver. Jeg la vekt på at jeg forstår volden som et psykisk problem, men at volden kan også være et resultat av hvordan kulturen vår betrakter volden. Jeg spurte meg selv også om det finnes en logikk i volden. Jeg kom frem til at volden alltid er logisk for den det gjelder, og at volden alltid omhandler voldsutøveren og ikke ofrene. Det er utøveren som velger volden som et verktøy for å oppnå makt, gå til motmakt, få kontroll over en krise i selvforståelsen eller rett og slett etterleve ideen vi har om maskulinitet og manns idealer. På bakgrunn av det jeg har tilegnet meg av kunnskap gjennom løsning av denne oppgaven, mener jeg at jeg står sterkere i vurdering av fremstillingen av vold i media. Jeg håper at jeg kan imøtekomme mennesker med erfaringer vedrørende vold gjennom mitt yrke som barnevernspedagog på en mer hensiktsmessig måte, med et større kunnskapsgrunnlag sett både i et psykologisk, kulturelt og samfunnsfaglig perspektiv.

REFERANSER

Bengtson, Mette. m.fl. (2004) *Ungdom bak volden. Forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblemer*

Oslo, Universitetsforlaget AS

Bjørgero, Tore. og Carlsson, Yngve. (1999) *Vold, rasisme og ungdomsgjenger - forebygging og bekjempelse*

Otta AS, Tano Aschehoug

Dyrøy, Nina. (2001) *Den uskyldige "bygda"? Et kriminelt ungdomsmiljø utenfor storbyen*

Oslo: KRÅD.

Fangen, Katrine (1995) *Skinheads i rødt, hvitt og blått -En sosiologisk studie fra "innsiden"*

Oslo, Norges Forskningsråd

Finstad, Liv og Høigård, Cecilie. (1997) *Kriminologi*

Oslo, Pax Forlag AS

Fossåskaret, Erik. m.fl. (2006) *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data*

4. Opplag, Oslo, Universitetsforlaget AS

Gautun, Heidi (1996) *Voldens ansikt: ungdoms erfaring med vold i Oslo og landkommuner*

FAFO-rapport 189. Oslo: FAFO.

Grønli, Kristin Straumsheim: Se internett referanse til sist i referanse lista.

Halvorsen, Knut (2004) *Forskningsmetode for helse- og sosialfag. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*

2. Opplag, Oslo, J.W Cappelens Forlag AS

Hauge, Ragnar (1990) *Kriminalitetens årsaker. Utsnitt av kriminalitetens årsaker*

3. opplag, Oslo, Universitetsforlaget

Kolnar, Knut (2003) *Det ambisiøse selv*
Doktoravhandling for graden dr.art.
Trondheim, Norges teknisknaturvitenskapelige universitet

Kolnar, Knut (2005) "Når volden skaper mannen"
NIKK magasin, nr 1/2005, s. 31-34

Isdal, Per (2000) *Meningen med volden*
Oslo, Kommuneforlaget AS

Isdal, Per., Natvig Andreassen, Signe Marie., og Thilesen, Ragnvald (2003) *Vold i skolen*
Oslo, Kommuneforlaget AS

Jacobsen, Dag Ingvar (2003) *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i samfunnsvitenskaplig metode for helse og sosialfag*
Kristiansand, Høyskoleforlaget

Messerschmidt, James W. (2000) *Nine Lives: Adolescent Masculinities, the Body and Violence*
Colorado, Amerika. (Westview Press)

Natland, Sidsel. (2003) "Jentevold": Overskridelser av normer for kjønn og alder?
Kvinneforskning nr.3/2003 s. 44-60

Natland, Sidsel. (2004) "Bare barn eller en av gutta? Alder og kjønn i diskursen om jentevold".
Tidsskrift for kulturforskning. Volum 3. Nr 1. s. 15-30.

Natland, Sidsel. (2006) *Volden, horen og vennskapet: en kultur analytisk studie av unge jenter som utøvere av vold*
Doktoravhandling for graden dr.art.
Bergen, Universitetet i Bergen

Sagatun, Solveig (2005) *Vanlig og uvanlig. Miljøarbeid hjemme med 14-18 åringer*
Doktoravhandling for graden dr.polit.
Trondheim, NTNU

Schiefloe, Per Morten (2004) *Mennesker og samfunn. En innføring i sosiologisk forståelse*
2. opplag, Bergen, Fagbokforlaget

Stene, Reid J. (2003): *Barn og unge inn i rettssystemet. Kriminalitet blant barn og unge*
Del 1. Notat nr. 2003-13. Statistisk sentralbyrå

Mediemateriale:

Romerikes Blad (9. mai 2003) *15 år og voldsversting*

Romerikes Blad (23. september 2004) *Nazileder fengslet for grov vold*

Romerikes Blad (23. september 2004) *Kunne vært drapsmann*

Romerikes Blad (24. september 2004) *Erkjenner svikt*

Romerikes Blad (12.oktober 2004) *Nazilederen dømt - dommeren er bekymret*

Romeriks Blad (23. desember 2004) *Julefeiring bak lås og slå*

Romerikes Blad (10.oktober 2006) *Voldsversting i varetekt igjen*

Romerikes Blad (14. august 2007) *Oppgjør mellom nazister og MC-gjeng*

Internett:

Forskning.no: *Uenighet om voldsnivået i Norge*

<http://www.forskning.no/Artikler/2003/mars/1048777469.25>

Skrevet av journalist: **Grønli**, Kristin Straumsheim

Publisert: 29.3.2003:K1 07.00

(19.1.2008:K1 11.30)